

NOTA DE FUNDAMENTARE

cu privire la aprobarea criteriilor de stabilire a importanței naționale a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor și aprobarea listei iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor declarate de importanță națională

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea criteriilor de stabilire a importanței naționale a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor și aprobarea listei iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor declarate de importanță națională, este elaborat de către Ministerul Mediului.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea criteriilor de stabilire a importanței naționale a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor și aprobarea listei iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor declarate de importanță națională rezultă din prevederile: - Art. VII. lit.) c) din Legea nr. 318/2022 pentru modificarea unor acte normative (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 383, art. 723), în care este prevăzută obligativitatea aprobării de către Guvern a listei iazurilor și lacurilor de acumulare de importanță națională, clasificate astfel de cadrul normativ sau după natura lor; - Art.7 alin.(1) lit. b) și art. 62 alin. (2) lit. b) din Legea apelor nr. 272/2011 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 46-49, art. 70), unde sunt statuate competențele Guvernului de a aproba cadrul normativ pentru punerea în aplicare a legislației din domeniul gestionării resursei de apă și responsabilitățile Ministerului Mediului de elaborare a actelor normative în domeniul gestionării și protecției resurselor de apă.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
Acțiunea care a condiționat elaborarea <i>proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea criteriilor de stabilire a importanței naționale a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor și aprobarea listei iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor declarate de importanță națională</i>, este axată pe necesitatea de realizare a obligativității impuse Guvernului prin prevederile Art. VII. lit.) c) din Legea nr. 318/2022 pentru modificarea unor acte normative. Norma prevede responsabilitatea Guvernului de aprobare a listei iazurilor și lacurilor de acumulare de importanță națională, clasificate astfel de cadrul normativ sau după natura lor. Republica Moldova dispune de resurse limitate de apă comparativ cu marea majoritate a statelor europene, fiind dependentă de volumele de apă care vin pe cursurile râurilor Prut și Nistru, acumulate preponderent în afară țării. Secetele tot mai frecvente duc la un necesar de apă din ce în ce mai mare, respectiv pentru irigare, astfel fiind necesar un volum tot mai mare de apă captată pe cap de locuitor ceea ce creează un nivel relativ înalt de stres hidric. Seceta hidrologică din ultimii ani a scos în evidență necesitatea îmbunătățirii cadrului normativ din punct de vedere a implementării și aplicabilității acestuia, cu revizuirea măsurilor ce se impun a fi întreprinse de către autoritățile cu competență în domeniul gestionării secetei și utilizării rezonabile a resurselor de apă. Evoluțiile recente demonstrează

că impactul secetei, precum și deficitul de apă se va extinde în mod semnificativ în Republica Moldova, deoarece se resimt efectele unor perioade secetoase din ce în ce mai dese și mai extinse în timp și spațiu.

Provocarea pe care o reprezintă deficitul de apă și seceta este abordată ca o problemă esențială de mediu și ca o condiție prealabilă a creșterii economice durabile în Republica Moldova. Se estimează că impactul schimbărilor climatice asupra dimensiunilor sociale, de mediu și economice ale țării noastre se va intensifica pe termen mediu și lung. Drept impact a schimbărilor climatice se atestă și dispariția pe parcursul verii a cursurilor de apă pe unele segmente ale râurilor interne, în special cele mici, devenind din permanente în intermitente sau chiar efemere.

Analiza evoluției, din ultimii ani, a scurgerii apelor de suprafață și a genezei producerii secetelor hidrologice pe teritoriul Republicii Moldova ne confirmă că riscul degradării cantitative a apelor de suprafață este generat atât de factorul natural, schimbarea climei (evoluției condițiilor hidrometeorologice/climatice), cât și de factorul antropic (folosirea nerațională a resurselor de apă, poluarea apelor și a mediului, defrișarea și desecarea mlaștinilor prezente în ecosistemele acvatice), iar sinergismul acestor doi factor catalizează procesul de degradare a resurselor de apă.

Unul din factorii antropici se atestă a fi și gestionarea defectuoasă, pe perioada ultimilor 25 de ani, a lacurilor de acumulare, iazurilor și heleșteielor ale căror construcții hidrotehnice sânt deținute cu drept de proprietate privată, urmare anterioarelor procese de privatizare a proprietății publice. Terenurile din categoria de destinație ale fondului apelor rămânând a fi bunuri nepasibile de privatizare. Din cauza că asupra terenurilor acestor iazuri/lacuri de acumulare/lacuri/heleșteie nu a fost stabilită corespunzător apartenența de drept, în sensul subiectului de drept de administrare și de gestiune, bunurile imobile în cauză nu au fost valorificate și asupra dreptului de folosință nu au fost încheiate relații contractuale. În lipsa relațiilor contractuale cu gestionarul terenurilor, care sânt administrațiile publice centrale și autoritățile administrațiilor publice-locale, proprietarii de baraje au folosit în exces obiectele acvatice și din varii motive nu și-au asumat careva cheltuieli pentru întreținerea corespunzătoare a cuvetelor acestora, nu au întreprins măsuri de prevenire a colmatării și de întreținere corespunzătoare a fâșiilor riverane de protecție a apei. În alte situații au fost delăsate în degradare și construcțiile hidrotehnice.

Conștientizând necesitatea de întreprindere a unor măsuri speciale în problema deficitului de apă și de atenuare a consecințelor de pe urma fenomenelor de secetă și a fenomenelor de inundații rapide (flash flood) în urma ploilor abundente, a gradului de uzură a barajelor lacurilor de acumulare, se invocă necesitatea conjugării efortului între administrațiile publice centrale, cele locale și proprietarii de baraje. Astfel, scopul prezentei hotărâri este cel de declarare de importanță națională a unor corpuri de apă unice și indivizibile (lacuri de acumulare, lacuri, iazuri, heleșteie) în contextul necesității de asigurare a utilizării durabile a resursei de apă, de asigurare a siguranței structurilor hidrotehnice cu cel mai mare număr de persoane domiciliate permanent în avalul acestora, precum și a creării condițiilor favorabile pentru asigurarea unei folosiri cât mai rațională a resursei de apă.

Lacurile naturale din componența ariilor naturale protejate de stat necesită a fi declarate de importanță națională în contextul valorii primordiale ale acestora pentru scopurile statuate în art. 3 din Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat.

Aceste obiecte acvatice urmează a fi prioritizate în inventarierea stării tehnice a construcțiilor hidrotehnice și a determinării nivelului de colmatare a cuvetei, pentru

elaborarea proiectelor de execuție a lucrărilor de intervenție la construcții și a proiectelor de decolmatare. Inclusiv, urmând a fi indentificate surse financiare pentru executarea acestor lucrări. În context, Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei” se obligă de a elabora instrucțiunea privind monitorizarea și gestionarea în siguranță a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor declarate de importanță națională.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Scopul elaborării *proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea criteriilor de stabilire a importanței naționale iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor, și aprobarea listei iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor declarate de importanță națională* este cel de declarare de importanță națională a corpurilor apă unice și indivizibile (lacuri de acumulare, lacuri, iazuri, heleșteie) în contextul necesității de asigurare a utilizării eficiente și durabile a resursei de apă, a prioritizării exploatării conforme a construcțiilor hidrotehnice ale iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor cu potențial de acumulare a volumelor mari de apă, și cu cel mai mare impact în caz de posibile accidente hidrodinamice, drept necesitate de implementare a unor acțiuni în contextul adaptării la schimbările climatice, a diminuării consecințelor secetelor hidrologice și a prevenirii inundațiilor în cazul ploilor abundente.

Prin stabilirea criteriilor de calificare a importanței naționale a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor și aprobarea celor selectate corespunzător, se urmărește prioritizarea necesităților de reabilitare, reparare, amenajare, decolmatare, valorificare corectă și gestionare conformă, și în siguranță a construcțiilor hidrotehnice ale acestora, și întru crearea tuturor condițiilor prielnice de asigurare a acumulării apei pentru satisfacerea necesităților corespunzător priorităților statuate în art. 24 din Legea apelor nr. 272/2011.

Conform art. 128 din Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023 categoriile de importanță a construcțiilor se stabilesc în conformitate cu normativul tehnic în construcții corespunzător, aprobat de către organul central de specialitate. Pentru construcțiile hidrotehnice fiind Normativul în construcții NCM D.01.03-2007 „Construcții hidrotehnice și îmbunătățiri funciare. Construcții hidrotehnice. Reguli de bază”. Astfel, clasa construcțiilor hidrotehnice de retenție a apei se stabilește în dependență de volumul lacului de acumulare și de clasa de consecințe, de nivelul de risc din punct de vedere al asigurării securității și sănătății persoanelor domiciliare permanent în avalul și amonteale acestuia, ținând cont de numărul acestora. Clasa/categoria de importanță se indică în documentația de proiect, în Cartea tehnică a construcției și în Regulamentul de exploatare a lacului de acumulare. Astfel, corespunzător actelor tehnice lacurile de acumulare Costești-Stânca și Dubăsari sânt de importanță excepțională, având clasa de clasificare I, cu un volum de peste 1000 mln.m³, iar lacul de acumulare Ghidighici este de importanță deosebită, cu clasa de clasificare IV, cu un volum de peste 40 mln.m³, perturbarea sau distrugerea cărora poate provoca un impact negativ pentru siguranța, securitatea, bunăstarea socială și economică a statului, pierderi de servicii esențiale, pericol pentru viața, sănătatea oamenilor și efecte negative deosebit de mari asupra mediului.

Atribuirea calificativului de importanță națională a corpurilor de apă unice și indivizibile cu suprafața oglinzii apei de peste 50 ha la nivelul normal de retenție și adâncimea medie de peste 2 metri (adâncimea medie a obiectului acvatic la etapa de recepție finală sau conform proiectului de execuție) constă în raționamentul de selectare a lacurilor de acumulare, care corespunzător Legii apelor nr. 272/2011, sânt corpuri de apă artificiale care constituie o

rezervă de apă, cu o posibilă utilizare în diferite scopuri, cu un volum de apă la nivel normal de retenție de peste un milion m³.

Sistemele centralizate de irigare au fost și sânt proprietate publică a statului. Toate iazurile/lacurile de acumulare/ lacurilor/heleșteiele ce servesc drept sursă de pompare a apei pentru Sistemele centralizate de irigare (SCI) au fost construite concomitent, fiind parte ale acestor sisteme. Urmare programelor de privatizare și a delimitării masive din anul 2002 unele din aceste construcții hidrotehnice au fost înstrăinate, iar unele au fost delimitate eronat ca proprietate ale APL, ale căror apartenență de drept urmează a fi stabilită în procesul de delimitare. Indiferent de confirmarea apartenenței de drept aceste obiecte necesită a fi folosite corespunzător destinației și în condiții de relații contractuale, conform prevederilor cadrului legal. Prin calificarea acestor iazuri/lacuri de acumulare/lacurilor/heleșteie ca fiind de importanță națională, suplimentar se va contura destinația acestora drept sursă de pompare a apei pentru SCI, întru inclusivă excludere a oricăror dispute și întreprinderea măsurilor de intervenire prioritară pentru întreținerea corespunzătoare a construcțiilor hidrotehnice.

Heleșteiele cu umplere prin pompare ce servesc drept sursă de apă pentru sistemele centralizate de irigare și sânt parte componentă a acestor sisteme vor fi utilizate corespunzător, fără permisiunea de reproducere a speciilor acvatice (hidrobionților) destinate acvaculturii. Heleșteiele care sunt parte componentă a amenajărilor piscicole vor fi delimitate, după caz, comasate corespunzător cu lacul de acumulare/iazul ce servește drept obiect acvatic piscicol, conform destinației inițiale prevăzute în proiectul de construcție. În situații de imposibilitate de comasare a terenurilor, aceste obiecte urmează a fi gestionate ca corpuri de apă unice și indivizibile, fiind valorificate pentru folosirea prioritară în scopuri de acvacultură, corespunzător reglementărilor din Regulamentul privind valorificarea terenurilor fondului apelor și a construcțiilor hidrotehnice aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 403/2024.

Ținând cont că anumite corpuri de apă unice și indivizibile constituie surse de apă brută pentru sistemele centralizate de alimentare cu apă, în conformitate cu Legea nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, declararea acestora ca fiind de importanță națională va contribui la protejarea surselor de apă esențiale pentru sănătatea publică și la consolidarea politicilor de securitate a apei la nivel național.

Pentru cazurile de îmbinare în coronamentul barajului a funcției suplimentare de obiect de infrastructură rutieră, fiind traversat de un drum de importanță națională, lucrările de inventariere, de elaborare a proiectelor de intervenții la construcții urmează a fi efectuate de bun acord de către entitățile responsabile de gestiunea construcțiilor hidrotehnice și ale infrastructurii rutiere, și după caz, cu nemijlocita implicare a proprietarilor acestor bunuri.

Ținând cont de statutul special a liniei frontierei de stat, reglementat în normele imperative cu referire la regimul frontierei de stat, și de necesitatea gestionării resurselor de apă traversate de aceasta corespunzător acordurilor bilaterale cu statele vecine, această normă necesită a fi stabilită drept criteriu de atribuire a calității de importanță națională a corpuri de apă unice și indivizibile pe care trece linia frontierei de stat sau se află în imediata apropiere a acesteia.

Lacurilor naturale din componența ariilor naturale protejate de stat se atribuie statutul de importanță națională în contextul valorii primordiale ale acestora pentru scopurile statuate în art. 3 din Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat.

Pentru iazurile/lacurile de acumulare/lacurile/heleșteiele incluse în lista din anexa nr. 2, la proiectul de act normativ propus, proprietarii/gestionarii urmează să stabilească atribuții de remediere a problemelor legate de deficitul de apă, de gestionare corespunzătoare a

terenurilor fondului apelor și a construcțiilor hidrotehnice, precum și de stabilire a unor limitări și condiții imperative în cazul valorificării acestora. Astfel, în clauzele contractuale urmează a fi stabilite anumite restricții care vor fi aplicate, prin inclusivă limitare parțială a accesului la apă pentru folosință specială pentru toți utilizatorii, întru protejarea resursei de apă împotriva epuizării. Condiționalități permise de a fi puse în limita prevederilor legislației civile și a celei de gestionare, și protecție a resursei de apă. Or, disponibilitatea resurselor de apă este o condiție de bază pentru a asigura o dezvoltare socio-economică durabilă. Apa este vitală pentru a stimula creșterea sectorului agricol, dar și pentru a menține sănătatea populației la un nivel satisfăcător. De altfel, utilizarea mai eficientă a resurselor limitate de apă reprezintă unul dintre aspectele care indică asupra progresului în atingerea creșterii economice verzi.

E de menționat că, calificarea după importanță a corpurilor de apă unice și indivizibile nicidecum nu poate servi drept temei de confirmare a dreptului plener de proprietate, în toată plenitudinea acestuia, asupra terenului și construcțiilor hidrotehnice ale obiectului acvatic, și de înregistrare a acestuia. Inclusiv, articolele 46 alin. (1) și 127 din Constituție stabilesc obligația statului și a celorlalți titulari ai puterii publice să respecte proprietatea și să se abțină de la orice acțiune ce ar aduce atingere acestui drept.

Principalele prevederi ale proiectului actului normativ includ:

1. Aprobarea criteriilor de stabilire a importanței naționale a iazurilor/lacurilor de acumulare/heleșteiilor.
2. Aprobarea Listei iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor declarate de importanță națională.
3. Iazurile/lacurile de acumulare/lacurilor/heleșteiile care nu se regăsesc în lista din anexa nr. 2 se califică ca fiind de importanță locală.
4. Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei” va elabora instrucțiunea privind monitorizarea și gestionarea în siguranță a iazurilor/lacurilor de acumulare/heleșteiilor declarate de importanță națională.
5. Calificarea după importanță a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor nu servește drept temei de confirmare a dreptului de proprietate asupra terenurilor fondului apelor și construcțiilor hidrotehnice, ale acestora.
6. Guvernul pe parcursul inventarierii anuale a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor corpurilor de apă unice și indivizibile va modifica la necesitate anexa nr. 2.

În anexa nr. 1 la proiectul de act normativ se prevăd următoarele:

- Calificarea după importanță națională și importanță locală a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor;
- Stabilirea criteriilor de calificare a importanței naționale a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor, după cum urmează:
 - corespunzător clasei/categoriei de importanță a construcțiilor hidrotehnice de retenție a apei;
 - în dependență de suprafața oglinzii apei de peste 50 ha la nivelul normal de retenție și adâncimea medie de peste 2 metri (adâncimea medie a obiectului acvatic la etapa de recepție finală sau conform proiectului de execuție);

iazurile/lacurile de acumulare/lacurilor/heleșteiile parte componentă a sistemelor centralizate de irigare, care servesc drept sursă de apă pentru irigare, și cele utilizate drept sursă de apă brută pentru sistemele centralizate de alimentare cu apă potabilă;

- îmbinarea în coronamentul barajului a funcției suplimentare de obiect de infrastructură rutieră, fiind traversat de un drum de importanță națională;
- iazurile/lacurile de acumulare/lacurilor/heleșteiele traversate de linia frontierei de stat;
- lacurile naturale din componența ariilor naturale protejate de stat.

- Raportarea la construcții permanente principale a construcțiilor hidrotehnice, potrivit Normativului în construcții NCM D.01.03-2007 „Construcții hidrotehnice și îmbunătățiri funciare. Construcții hidrotehnice. Reguli de bază”;

Corespunzător criteriilor enunțate în anexa nr. 1 au fost identificate 67 de iazuri/lacuri de acumulare/lacuri/heleșteie, enumerate în anexa nr. 2 la proiectul hotărârii de Guvern.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Opțiuni alternative nu au fost analizate, în contextul obligativității executării de către Guvern a prevederilor Art. VII. lit.) c) din Legea nr. 318/2022 pentru modificarea unor acte normative. Norma statuează responsabilitatea Guvernului de aprobare a listei iazurilor și lacurilor de acumulare de importanță națională, clasificate astfel de cadrul normativ sau după natura lor. Astfel, în lipsa prevederii în actele normative a criteriilor de clasificare pe aspecte de importanță națională a iazurilor și a lacurilor de acumulare, de către Ministerul Mediului au fost elaborate aceste criterii inclusiv ținându-se cont și de Normativul în construcții NCM D.01.03-2007 „Construcții hidrotehnice și îmbunătățiri funciare. Construcții hidrotehnice. Reguli de bază” și de Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023, corespunzător fiind selectate și iazurile/lacurile de acumulare/heleșteiele, din anexa nr. 2 la proiectul de act normativ.

Ce ține de scopul prevederii de la Art. VII, lit.) c) din Legea nr. 318/2022 pentru modificarea unor acte normative, argumentat în nota informativă la proiectul de lege pre citat, și anume cel de clarificare a regimului juridic al obiectelor acvatice, la etapa de determinare a apartenenței și pe domeniu în cadrul procesului de delimitare masivă, realizat în cadrul Proiectului de înregistrare și evaluare funciară derulat în perioada 2019-2023, în baza Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația internațională pentru dezvoltare, semnat la 17.09.2018 și ratificat de Parlamentul Republicii Moldova la 08.11.2018 (Legea nr. 240/2018) (Programul de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2019-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 80/2019), sânt de consemnat următoarele:

Lipsa prevederii, prin Legea nr. 318/2022 pentru modificarea unor acte normative, a unor exceptări de la legislația civilă pe domeniul delimitării bunurilor imobile și stabilirii/confirmării apartenenței de drept asupra bunurilor imobile proprietate publică, și anume în privința terenurilor fondului apelor. Or, prin Legea nr. 318/2022, precum nici prin alte acte legislative, nu s-a intervenit cu modificări pe aspectul prevederii unor derogări la caz la Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice, la Legea cadastrului nr. 1543/1998, în Legea nr. 121/2007 privind administrarea și deetatzarea proprietății publice sau la Codul civil nr. 1170/2002. Astfel, la etapa actuală, în lipsa existenței unor prevederi sau a unui mecanism în legislație care să reglementeze aspectul de exceptare a necesității respectării procedurii de confirmare a proprietății asupra terenurilor fondului apelor în procesul de delimitare, sau de transmitere a dreptului de proprietate asupra cestora din proprietatea statului în cea a unităților administrativ-teritoriale, se constată o omisiune legislativă, deci o inaplicabilitate a prevederii Art. VII, lit.) c) din Legea nr. 318/2022 pentru modificarea unor acte normative, în scopul indicat în Nota de informare la normă. În lipsa

reglementărilor menționate, recunoașterea sau nerecunoașterea, sau stabilirea apartenenței de drept asupra terenurilor fondului apelor pe care sânt amplasate iazurile/lacurile de acumulare/lacurilor/heleșteiele declarate de importanță națională, ar reprezenta o ingerință în exercitarea drepturilor de proprietate, inclusiv este iminent riscul de invocare a delapidării/deposedării de proprietate a deținătorului de drept de jure.

Astfel, în contextul prevederii nemijlocite de la Art. VII, lit.) c) din Legea nr. 318/2022 pentru modificarea unor acte normative și ale argumentelor enunțate în prezenta Notă de fundamentare a fost elaborat proiectul de act normativ propus.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Implementarea prevederilor *proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea criteriilor de stabilire a importanței naționale iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteielor, și aprobarea listei iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteielor declarate de importanță națională* nu are impact asupra sectorului public, deoarece nu presupune acțiuni de reformă structurală sau instituțională, și nici de suportare a unor cheltuieli suplimentare celor necesare, în mod firesc, pentru întreținerea corespunzătoare a bunurilor imobile parte a lacurilor de acumulare/iazurilor/lacurilor/heleșteielor, prevăzute de cadrul legal. Inclusiv, Legea apelor nr. 272/2011 prin art. 3 alin. (1) lit. a), alin. (2) lit. b) reglementează necesitățile de implementare a măsurilor de prevenire și combatere a inundațiilor, și de asigurare a siguranței structurilor hidrotehnice, aplicabilă tuturor instituțiilor publice și persoanelor private ce au în proprietate construcții hidrotehnice, astfel are un caracter obligatoriu.

În procesul de delimitare a bunurilor imobile, calificarea după importanță a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteielor, nu poate nicidecum influența asupra stabilirii apartenenței de drept asupra terenurilor fondului apelor și a construcțiilor hidrotehnice, pe care sunt amplasate corpurile de apă. Or, procedura de delimitare prin confirmare a apartenenței de drept este reglementată în normele speciale, în Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice și în Regulamentul privind modul de delimitare a bunurilor imobile proprietate publică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 63/2018, iar temeiurile confirmării sânt statuate în Legea cadastrului nr. 1543/1998, drepturi garantate de Constituția Republicii Moldova și de Cod civil nr. 1107/2002. Iar, aprobarea bunurilor imobile proprietate a statului, a terenurilor fondului apelor și a construcțiilor hidrotehnice, are loc corespunzător reglementărilor art. 13 lit. f) din Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice prin aprobarea de către Guvern a listelor de bunuri imobile proprietate publică a statului, delimitate în funcție de apartenență și pe domenii, corespunzător Legii nr. 29/2018 și a Regulamentului privind modul de delimitare a bunurilor imobile proprietate publică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 63/2019.

E de reliefat că în cazul iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteielor ale căror construcții hidrotehnice au fost obținute cu drept de proprietate privată urmare programelor guvernamentale de privatizare, terenurile acestora sânt înregistrate în Registrul bunurilor imobile cu drept de proprietate după Republica Moldova. Conform art. 490 din Codul civil nr. 1107/2002 prezumția proprietății nu operează în cazul bunurilor imobile. Astfel, apartenența de drept asupra terenurilor urmează a fi stabilită în procesul de delimitare. Relația funciară asupra terenurilor fiind cea de suprafață.

Dreptul de proprietate este un drept recunoscut conform normelor civile prin acte confirmative de drept asupra bunului imobil, iar importanța națională reprezintă caracterul

necesității și utilității resursei de apă acumulată în limita acestor bunuri imobile, cât și mărimea impactului ce poate fi adus populației și mediului în cazul surpării barajelor, astfel fiind două lucruri diferite.

Statul trebuie să asigure reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține în condițiile legii, precum și protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară (art. 126 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova) (Hotărârea Curții Constituționale nr. 5/2011, § 3). Principiul protejării interesului public, național în activitatea economică, financiară și valutară este un principiu primar și prevalează asupra interesului particular sau al unei categorii de beneficiari. Favorizarea subiectivă a intereselor de grup duce la violarea principiului priorității interesului social și național (Hotărârea Curții Constituționale nr. 5/2011, § 3).

În suportul implementării cerințelor actului normativ există proiecte de asistență, finanțate de partenerii de dezvoltare, cum ar fi de exemplu proiect „Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme cauzate de schimbările climatice în Republica Moldova”, finanțat de Agenția Austriacă de Dezvoltare, implementat de PNUD Moldova, care va acorda suport pentru localitățile din cadrul bazinelor hidrografice: Copăceanca, Soloneț, Bahu, Ialpug și Lăpușna, inclusiv pe componenta ce ține de infrastructură prin inventarierea și identificarea barajelor cu risc sporit de accident și reabilitarea unui număr de construcții selectate.

Suplimentar, e de menționat că I.P. "Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului", din sursele Fondului Național pentru Mediu, inclusiv finanțează și proiecte pe domeniul de management integrat al resurselor de apă; de reabilitare a lacurilor de acumulare/iazurilor/heleșteiilor, la care pot aplica orice persoană juridică de drept public sau de drept privat înregistrată în Republica Moldova.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Din considerentele necesităților de întreținere corespunzătoare, de către proprietari, a construcțiilor hidrotehnice, ce sânt construcții ce se supun acțiunii mediului acvatic, cu destinația de folosință și protecție a resurselor de apă, de regularizare a debitelor cursurilor de apă, de prevenire a acțiunii cu impact negativ a apelor, de asigurare și protecție a vieții, sănătății și intereselor legale ale populației, a mediului și ale obiectelor economice, proiectul de act normativ va avea un impact financiar relativ. Or, resursele financiare necesare pentru repararea și întreținerea corespunzătoare a iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor proprietate a statului, urmează a fi prevăzute și realocate de către Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei”, din suma chiriilor și redevențelor obținute urmare valorificării construcțiilor hidrotehnice și a terenurile fondului apelor aflate în gestiunea instituției. Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei”, conform Hotărârea Guvernului nr. 849/2024 cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice Administrația Națională „Apele Moldovei” și la modificarea unor hotărâri ale Guvernului, va avea în gestiune bunurile imobile aflate în gestiunea Î.S. Întreprinderii de Stat „Direcția bazinieră de gospodărire a apelor” (38 de bunuri imobile), a Î.S. „Sistemul de Gospodărire a Apelor Nistru-Centru” (două bunuri imobile) și a Î.S. „Direcția Nodului Hidrotehnic Costești-Stînca” (1 corp de apă amplasat pe mai multe bunuri imobile). Inclusiv, în temeiul art. 8 și art. 9 alin. (1) lit. b) din Legea apelor nr. 272/2011 și Ordinul Ministerului Mediului nr. 160 din 09.09.2024, Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei”, ulterior confirmării apartenenței de drept în procesul de delimitare masivă, urmează a avea în gestiune economică și restul aproximativ 200 de terenuri

ale iazurilor/lacurilor de acumulare/heleșteiilor ale căror construcții hidrotehnice au fost privatizate în procesul de privatizare a patrimoniului fostelor întreprinderi piscicole proprietate a statului. Astfel, simulând un calcul în privința veniturilor ce pot fi obținute de către Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei”, urmare valorificării tuturor bunurilor imobile deținute cu drept de gestiune economică, corespunzător anexei nr. 1 la Regulamentul cu privire la valorificarea terenurilor fondului apelor și a construcțiilor hidrotehnice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 403/2024, se estimează o sumă aproximativă de minim 7,19 mln lei/an. E de reliefat că cuantumurile redevențelor și cele ale chiriilor necesită a fi stabilite de către comisia de valorificare, astfel suma finală ce poate fi obținută, în dependență de estimarea corespunzătoare a fiecărui teren și construcție hidrotehnică în parte, poate ajunge și până la 15 mln lei/an. Din lista iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor din anexa nr. 2 la proiectul de normă, la moment doar 58 sânt înregistrate după Republica Moldova. Astfel, veniturile obținute de către instituție treptat va micșora povara de pe bugetul public, care la moment constituie 52,2 milioane lei anual, alocați pentru gestionarea cursurilor de apă, întreținerea/reparația construcțiilor hidrotehnice, decolmatarea corpurilor de apă, etc.

În contextul necesității gestionării durabile a resurselor de apă, a impactului adus asupra mediului prin bararea cursurilor de apă și a existenței riscurilor de suprare sau cedare a barajelor ce au consecințe nefaste asupra sănătății, vieții, mediului, a bunurilor materiale și inclusiv asupra activităților economice, beneficiile creării tuturor condițiilor de garantare a siguranței construcțiilor hidrotehnice a corpurilor de apă unice și indivizibile, prin întreținerea și exploatarea corespunzătoare ale acestora, și regularizarea corespunzătoare a debitelor de apă, sunt beneficii net superioare oricăror costuri ce urmează a fi suportate de către proprietarii obiectelor acvatiche.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Promovarea intereselor menționate supra nu este în detrimentul interesului privat. Implementarea noilor prevederi nu vor avea un impact financiar suplimentar asupra sectorului privat, cu excepția fluctuației prețurilor la serviciile de reparație și celor de decolmatare, precum și a prețurilor la materialele de construcție, care nu sânt reglementate în normă în sine și care țin de economia de piață. Nici de suportare a unor cheltuieli suplimentare celor necesare, în mod firesc, pentru întreținerea corespunzătoare a bunurilor imobile parte a lacurilor de acumulare/iazurilor/heleșteiilor, prevăzute de cadrul legal. Or, Legea apelor nr. 272/2011 prin art. 3 alin. (1) lit. a), alin. (2) lit. b), precum și Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor/heleșteiilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 977/2016, reglementează necesitățile de implementare a măsurilor de prevenire și combatere a inundațiilor, a colmatării cuvetelor, și de asigurare a siguranței structurilor hidrotehnice, aplicabilă tuturor instituțiilor publice și persoanelor private ce au în proprietate construcții hidrotehnice, astfel prevederea are un caracter obligatoriu.

Impactul asupra sectorului privat este cel de posibilă limitare parțială a accesului la apă pentru unele necesități de folosință specială, întru protejarea resursei de apă împotriva epuizării, în situațiile impuse de starea de secetă hidrologică.

Sânt de remarcat și aspectele pozitive în cazul întreprinderii în mod prioritar, de către proprietari/gestionari, pentru aceste obiecte acvatiche a măsurilor de intervenții, prin implementarea proiectelor de reparare a construcțiilor și decolmatare a cuvetelor, de stopare a procesului de erodare și suprare a malurilor, și de întreținere prin înierbare și plantare a perdelelor forestiere de protecție a fâșiilor riverane, care în timp vor avea drept rezultat

acumularea unei cantități mai mari de apă și a calității mai bune a acesteia. Concomitent, catalogarea de importanță națională a corpului de apă unic și indivizibil, în cazul limitării folosinței apei prin pompare, va facilita prioritizarea creării zonelor de odihnă și agrement.

Suplimentar, e de menționat că I.P. "Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului" finanțează inclusiv și proiecte pe domeniul de management integrat al resurselor de apă; pentru reabilitarea lacurilor de acumulare/iazurilor/heleșteiilor, la care pot aplica orice persoană juridică de drept public sau de drept privat înregistrată în Republica Moldova. Astfel, în situația de deținere a dreptului de proprietate privată asupra barajului și de proprietate publică asupra terenului fondului apelor aferent iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor, prin contract de parteneriat (fără de limitare a numărului de participare în calitate de partener) pot fi obținute finanțări din sursele Fondului Național pentru Mediu în proporție de maximum 90 %.

4.4. Impactul social

Din punct de vedere social impactul gestionării corespunzătoare a lacurilor de acumulare/iazurilor/heleșteiilor va fi unul pozitiv, din perspectiva siguranței construcțiilor și evitarea unor posibile daune aduse localităților, populației și mediului. Totodată, reglementările elaborate vor avea un impact pozitiv asupra societății urmare cărora va putea fi asigurat volumul de consum necesar pentru adăpatul animalelor, asigurarea condițiilor de existență și dezvoltare a biodiversității, a echilibrului peisajistic, a oportunităților de odihnă, cât și a favorizării condițiilor de dezvoltare a turismului.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Proiectul de act normativ nu prevede necesitatea utilizării datelor cu caracter personal.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Proiectul de act normativ nu are careva impact asupra egalității de gen. Noile prevederi nu pot avea un impact în mod diferit asupra femeilor, bărbaților și minorităților de gen, precum și asupra măsurilor menite să elimine discriminarea și să promoveze oportunitățile egale în toate domeniile vieții sociale. Or, declararea de importanță națională a unor corpuri de apă unice și indivizibile ține de gestionarea sustenabilă a resursei de apă și de protecția contra inundațiilor întru binele întregii populații.

4.5. Impactul asupra mediului

Impactul asupra mediului este evaluat ca unul pozitiv în contextul prioritizării, pentru corpurile de apă unice și indivizibile de importanță națională, a asigurării siguranței structurilor hidrotehnice care pot avea cel mai mare impact asupra mediului, populației și localităților, în cazul de producere a accidentelor de cedare ale acestora, a asigurării efectuării utilizării durabile a resursei de apă, inclusiv prin asigurarea debitelor ecologice. Acțiunile de intervenții corespunzătoare la construcțiile hidrotehnice și de decolmatare a cuvetelor vor diminua nivelul de risc și de impact asupra mediului.

Neîntreținute corespunzător, lacurile de acumulare și iazurile pot deveni o sursă de pericol pentru comunități, în cazul ruperii barajelor, blocajelor pe cursurile de apă, cauzând inundații cu consecințe grave asupra comunităților, inclusiv distrugerea proprietăților, infrastructurii și pierderea vieților omenești.

Pentru corpurile de apă unice și indivizibile de importanță națională se cere de a fi schimbat conceptul de abordare a riscurilor de secetă hidrologică, de stopare a procesului de colmatare urmare erodării pluviale a solului, prin acțiuni de gestionare ale acestora, prin reabilitarea fâșiilor riverane de protecție a apelor râurilor/pâraielor și a zonelor de protecție a apei, de naturalizare a unor râuri, de stopare a poluării apelor, cât și de înmlăștinire a unor sectoare de

luncă, de asigurare a condițiilor de existență și dezvoltare a biodiversității, și de favorizare a echilibrului peisajistic.
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu au fost identificate alte impacturi care ar putea surveni urmare implementării actului normativ. Proiectul <i>proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea criteriilor de stabilire a importanței naționale iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor și aprobarea listei iazurilor/lacurilor de acumulare/lacurilor/heleșteiilor declarate de importanță națională</i> este elaborat în contextul obligativității executării de către Guvern a prevederilor Art. VII. lit.) c) din Legea nr. 318/2022 pentru modificarea unor acte normative, întru prioritizarea exploatarei conforme a construcțiilor hidrotehnice a corpurilor de apă unice și indivizibile, a gestiunii eficiente a resursei de apă, drept necesitate de implementare a unor acțiuni în contextul adaptării la schimbările climatice, a diminuării consecințelor secetelor hidrologice și a prevenirii inundațiilor în cazul ploilor abundente.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
Prezentul proiect de act nu transpune legislația Uniunii Europene.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul de inițiere și cel de avizare a proiectului pot fi accesate pe pagina web oficială a Ministerului Mediului (compartimentul „Transparență decizională”), și pe portalul guvernamental particip.gov.md . la link-urile: https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/14114 ; https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/14135 , precum va fi asigurată și plasarea materialelor conexe.
7. Concluziile expertizelor
Proiectul va fi prezentat Ministerului Justiției și Centrului Național Anticorupție pentru efectuarea expertizelor necesare.
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
Nu este aplicabil, nu necesită operarea modificărilor în alte acte normative existente.
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ
Măsurile de implementare a proiectului vor fi asigurate de către Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei”.

Ministru

Sergiu LAZARENCU